"Τι χαλεύεις μες στο κατώι;"
"Κειο τι σε μποδάει δα και το πράζεις;''
"Για ακουρμάσ΄ τώρα τι σ λέω κι άστα αυτά"
"Κουνήσ΄ δα, δεν έχεις μπιτ ανάκαρα"
"Σταμάτα να τρως θα γκόσεις"

Κι άλλες, πολλές, τέτοιες εκφράσεις συνοδεύουν τη ζωή, όλων όσοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Λευκάδα, αλλά και τη δική μας, που οι γονείς μας κατάγονται από δω και χρησιμοποιούσαν τις φράσεις αυτές καθημερινά.

Λέξεις και φράσεις που ξυπνούν μνήμες και μας φέρνουν νοητά κοντά σε πρόσωπα αγαπημένα των οποίων η φωνή θα αντηχεί στα αυτιά μας για πάντα.

Γλωσσικό ιδίωμα ή ντοπιολαλιά. Ένα ζωντανό μνημείο, που κυλάει και εξελίσσεται στον χρόνο από τις επιρροές που δέχεται, που μας ενώνει και μας κάνει να ξεχωρίζουμε. Ένα δικό μας χαρακτηριστικό που κινδυνεύει να ξεχαστεί και να χαθεί για πάντα.

Η ντοπιολαλιά είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού, της κουλτούρας, της παράδοσής, της καθημερινότητας μιας περιοχής και η διάσωση της αλλά και η διάδοση της, αποτελεί καθήκον και υποχρέωση κάθε ανθρώπου που αγαπάει και σέβεται τον τόπο του.

Την διάσωση και την διάδοση της ντοπιολαλιάς του τόπου μας έχει ως στόχο το **Ψηφιακό Λεξικό του Λευκαδίτικου Γλωσσικού Ιδιώματος**, lexikolefkadas.gr.

Για μας δεν είναι ένα project που ξεκίνησε για να απορροφηθούν χρήματα από επιδοτούμενα προγράμματα ΕΣΠΑ. Δεν μπήκαμε σε αυτή την επίπονη διαδικασία ούτε από φιλοδοξία.

Για μας, είναι έργο ζωής, είναι η δύναμη μας, είναι η υποχρέωση μας απέναντι στους προγόνους μας αλλά και στις επόμενες γενιές. Είναι η γλώσσα και ο ήχος που έχουν οι μνήμες μας.

Το lexikolefkadas.gr είναι μια εθελοντική προσπάθεια που στοχεύει στην ψηφιοποίηση και συγκέντρωση των έντυπων πηγών, του Λευκαδίτικου γλωσσικού ιδιώματος, έτσι όπως καταγράφηκε από μελετητές του νησιού μας.

Είναι μια ιδέα του Νίκου Καββαδά, που κάποια στιγμή συνειδητοποίησε ότι άνθρωποι νέοι, φίλοι και γνωστοί του, αγνοούσαν τις λέξεις και τις φράσεις που οι παππούληδες και οι βαβάδες τους χρησιμοποιούσαν στην καθημερινότητα τους. Λέξεις και φράσεις που στους νεότερους φαντάζουν ως ξένη γλώσσα. Το γεγονός αυτό των ώθησε να σκεφτεί ότι ο τρόπος που το λευκαδίτικο γλωσσικό ιδίωμα θα μπορέσει να γίνει κτήμα των νεοτέρων, είναι να ψηφιοποιηθεί και να ταξιδέψει στον απέραντο κόσμο του διαδικτύου. Δημιούργησε έτσι την πρώτη ψηφιακή έκδοση λεξικού που αφορά σε τοπικό γλωσσικό ιδίωμα, το lexikolefkadas.gr, το οποίο συνεχίζει μέχρι και σήμερα να εξελίσσει.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το κόστος υλοποίησης και συντήρησης το έχει αναλάβει εξ ολοκλήρου ο ίδιος ο δημιουργός.

Το ψηφιακό λεξικό έγινε πράξη με την συμβολή της υποφαινόμενης, (Σκλαβενίτη Χρυσούλα), που ανέλαβα τον εντοπισμό αρχικά και τη μεταφορά στη συνέχεια, των εντύπων λεξικών και γλωσσάριων στην ψηφιακή τους μορφή.

Οι πρώτες λέξεις αναρτήθηκαν στη σελίδα μας τον Δεκέμβριο του 2015 και μέχρι σήμερα μπορείτε να βρείτε στο lexikolefkadas.gr 8785 λήμματα.

Περιλαμβάνει ολόκληρα εφτά έντυπα λεξικά ή γλωσσάρια .

Αυτά είναι:

Το **Λεξικό του Λευκαδίτικου Γλωσσικού Ιδιώματος** του Παντατζή Κοντομίχη. Ο μεγάλος λαογράφος και μελετητής της Λευκάδας, μας έδωσε ένα λεξικό 4.530 λημμάτων. Στο λεξικό δεν υπάρχει η ετυμολογία των λέξεων αλλά δίνονται πληθώρα λαογραφικών

στοιχείων, γίνεται συχνή αναφορά σε αρχειακές πηγές και περιέχει πολλά παραδείγματα φράσεων.

Τα **Λευκαδίτικα** του Χριστόφορου Λάζαρη με 5.270 λήμματα. Χρησιμοποιήσαμε την έκδοση του 1970 και την προσθήκη του συγγραφέα στην έκδοση αυτή, που βρίσκεται στην Επετηρίδα, Τόμο Ε (1978-1980) της Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών (Αθήνα 1982). Ο Λάζαρης μας δίνει ετυμολογία των λημμάτων.

Το **Λεξικό ἰδιωματικῶν οἰκοδομικῶν ὅρων τῆς Λευκάδας** της κας Χαράς Παπαδάτου με 425 λήμματα που αφορά στην καταγραφή οικοδομικών όρων που χρησιμοποιούνται στη Λευκάδα και η ερμηνεία τους αφορά συνήθως στην περιγραφή της εργασίας ή των εργαλείων.

Ο **Σύλλαβος** του Ι. Σταματέλου που περιλαμβάνεται μέσα στο Λεξικό του Κοντομίχη σαν παράρτημα με 599 λήμματα.

Το Γλωσσάριον του Γ.Χ. Μαραγκού, συγκεκριμένα με τον τίτλο: "**ΜΙΚΡΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΙΑΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ὑπὸ τοῦ Γ.Χ. Μαραγκοῦ, δημοδιδασκάλου. Προερχομένη ἐκ τῆς ἐν Λευκάδι κώμης Κωμηλιό**", που επίσης περιλαμβάνεται μέσα στο Λεξικό του Κοντομίχη σαν δεύτερο παράρτημα και περιλαμβάνει 163 λήμματα.

Το **Γλωσσάρι της Λευκάδας** του Ηλία Γαζή, έκδοση της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λευκάδας, με 693 λήμματα. Δεν περιέχει ετυμολογία των λέξεων, απλά δίνει την επεξήγηση τους.

Τα **Καρσάνικα Γλωσσικά Ιδιώματα** του Δημήτρη Κατωπόδη που δημοσιεύονταν σε τεύχη της εφημερίδας Καρσάνικα και περιλαμβάνουν 679 λήμματα. Ο Κατωπόδης αναζητά την ετυμολογία των λέξεων σε μεγάλα έγκυρα ελληνικά λεξικά και σε πολλές περιπτώσεις διαφωνεί με την προέλευση των λέξεων που δίνει ο Χρ. Λάζαρης. Το βασικό χαρακτηριστικό του έργου του είναι ότι τα λήμματα που παρουσιάζει αφορούν κυρίως το χωριό της Καρυάς και κατά προέκταση της ορεινής Λευκάδας και τους τοπικούς ιδιωματισμούς του, που συχνά τους περιγράφει μέσα από αναμνήσεις από τα παιδικά του χρόνια.

Η σελίδα επίσης περιλαμβάνει τμήματα από μικρότερα γλωσσάρια ή συλλογές λημμάτων που βρίσκονται σε διάφορων ειδών βιβλία (ιστορικά, λαογραφικά, λογοτεχνικά κ.ά) ως παραρτήματα.

Αυτά μέχρι αυτή τη στιγμή είναι:

Γλωσσάριο της κας Ιωάννας Κόκλα στο θεατρικό της έργο "**Να τ΄ κρίνω ή να μη τ΄ κρίνω**" (238 λήμματα)

Γλωσσάριο της κας Ελένης Γράψα στην έκδοση των Γενικών Αρχείων του Κράτους (Αρχεία Νομού Λευκάδας) "**Γεώργιος Μπαρμπαρίγος : Δημόσιος Νοτάριος της Αγίας Μαύρας**" (264 λήμματα)

Τα γλωσσάρια του κου Βασίλη Φίλιππα στα βιβλίο "**Μια φορά κι έναν καιρό .. Πεζά, Ποιήματα, Τοπωνύμια Λαζαράτων**" του Φίλιππου Λάζαρη (198 λήμματα) και "**Ηθογραφίες Λευκαδίτικες**" της Ανδρομάχης Φίλιππα Χαριτωνίδου (170 λήμματα)

Το γλωσσάριο του Γεώργιου Βερυκίου στο βιβλίο του "**Μια νόνα αφηγείται**" (64 λήμματα)

Το γλωσσάριο του Κώστα Πατρίκιου στο βιβλίο του "**Οι αρβύλες**" (50 λήμματα)

Το γλωσσάριο του Μιλτιάδη Κακλαμάνη στο βιβλίο του "**Εγκλουβή**" (109 λήμματα)

Το γλωσσάριο του Κωνσταντίνου Γ. Μαχαιρά στο πολύτιμο έργο του "**Ναοί και Μοναί Λευκάδος**" (11 λήμματα)

Το βιβλίο "**Κοντάραινα Λευκάδας -άλλοτε και τώρα**" της Ελευθερίας Πολίτη - Μελά (37 λήμματα)

Το βιβλίο "**Μπολίτσα στο χρόνο**" των Φωτεινή Παπασταματίου και Χαράλαμπο Ζαβιτσάνου (46 λήμματα)

Άρθρα και μελέτες του Ναπολέοντα Δουβίτσα στις εφημερίδες "Καράνικα Νέα" και "Ηχώ της Λευκάδας" (20 λήμματα)

Τα **Άπαντα** του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη που στις σημειώσεις του, στον Αθανάσιο Διάκο και το Φωτεινό, μας δίνει πολύτιμες γλωσσικές πληροφορίες (79 λήμματα)

Τέλος πολύτιμο γλωσσικό υλικό πήραμε από τη σειρά βιβλίων **Λαογραφικά της Λευκάδας**, επίσης του Πανταζή Κοντομίχη.

Από κει και πέρα, γιατί η προσπάθεια συνεχίζεται, θα υπάρξει γλωσσικό υλικό και από άλλα βιβλία ή μελέτες που διαρκώς ανακαλύπτουμε ότι κρύβουν μικρά γλωσσάρια, όπως τα "**Μεγανησιώτικα**" του Κώστα Πάλμου, έργα των Λάκη Μαμαλούκα κ. ά.

Παράλληλα εξετάζουμε και το ενδεχόμενο να αρχίζουν να μεταφέρονται στο λεξικό μας λέξεις και φράσεις που συχνά οι αναγνώστες του ανακαλούν από τις μνήμες και με σχόλια μας προτείνουν.

Στο σημείο αυτό να ζητήσουμε τη βοήθειά σας. Σε περίπτωση που γνωρίζετε κάποιο βιβλίο ή άλλο έντυπο που περιέχει γλωσσάριο ή ακόμα και αν διαθέτετε εσείς κάποια προσωπική συλλογή λέξεων και φράσεων του Λευκαδίτικου ιδιώματος, θα χαρούμε ιδιαίτερα να το φιλοξενήσουμε στη σελίδα μας.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η μεταφορά των λημμάτων σε ψηφιακή μορφή, ήταν (και είναι) μια δύσκολη και χρονοβόρα για μας, διαδικασία, αρχικά λόγω του μεγάλου όγκου των λημμάτων.

Αλλά και για έναν άλλο λόγο: Σε κάποια από τα λεξικά και τα γλωσσάρια παρατηρήθηκαν ορθογραφικά και συντακτικά λάθη, που μας προβλημάτισαν. Επίσης κάποια από τα λήμματα ήταν γραμμένα με διαφορετική ορθογραφία σε κάθε μελετητή. Έτσι αποφασίσαμε να διατηρήσουμε την αρχική τους ορθογραφία και να μη κάνουμε καμία παρέμβαση πάνω σε αυτό το κομμάτι.

Αυτές κυρίως οι δυσκολίες είναι ο λόγος που ακόμα και σήμερα προβαίνουμε σε συχνές αναβαθμίσεις του περιεχομένου για τη ορθότερη λειτουργία της πλατφόρμας.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε, επειδή συχνά λαμβάνουμε ερωτήματα από χρήστες της πλατφόρμας για το κατά πόσο κάποια από τα λήμματα αφορούν σε Λευκαδίτικους ιδιωματισμούς ή όχι, ότι δικό μας μέλημα ήταν η μεταφορά των λημμάτων έτσι ακριβώς όπως οι μελετητές τα έχουν καταγράψει στα έντυπά τους, και όχι η επιλεκτική τους μεταφορά με βάση τα ακούσματα των αναγνωστών ή τα δικά μας.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το περιεχόμενο των λεξικών και γλωσσάριων που ήταν σε πολυτονική μορφή μεταφέρθηκε αυτούσιο.

Ευχαριστούμε θερμά τις εκδόσεις **Γρηγόρη**, τη **Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας**, τη **Χαραμόγλειο Ειδική Λευκαδιακή Βιβλιοθήκη** αλλά και όλους τους **συγγραφείς, μελετητές και κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων** των πηγών που χρησιμοποιήσαμε, για την πολύτιμη βοήθεια και συνδρομή τους. Μπορείτε να δείτε αναλυτικά όλους όσους μας βοήθησαν σε αυτό το εγχείρημα στο κομμάτι Πληροφορίες του lexikolefkadas.gr.

Ευχαριστούμε επίσης τον γραφίστα **Νικόλαο Καββαδία** – FNK για την δημιουργία του λογότυπου της ιστοσελίδας καθώς και την κα **Ιωάννα Τσάκαλου** για φωτογραφία της Λευκάδας που εμφανίζεται στην κορυφή της ιστοσελίδας.

Εδώ και λίγους μήνες εγκαινιάσαμε τη συνεργασία μας με τον κο Παναγιώτη Κριμπά, Αναπληρωτή Καθηγητή στο γνωστικό αντικείμενο «Ορολογία, Μετάφραση και Νομικά Κείμενα», στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών (Σχολή Κλασικών Ανθρωπιστικών Επιστημών) του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ο οποίος εθελοντικά ανέλαβε να ετυμολογήσει τα λήμματα του λεξικού μας, όσα δεν διαθέτουν στην αρχική έντυπη μορφή τους ετυμολογία, αλλά και να προβεί σε τυχόν διορθώσεις στην ετυμολογία που συγγραφείς των εντύπων έχουν δώσει. Επειδή σεβόμαστε απόλυτα τη δουλειά των δημιουργών, η ετυμολογία του κου Κριμπά, βρίσκεται στο τέλος κάθε λήμματος ως συμπλήρωμα στις πληροφορίες που οι συγγραφείς των λεξικών και γλωσσαρίων έχουν δώσει.

Η δική μας πινελιά στο lexikolefkadas.gr αφορά στο ηχητικό υλικό που θα βρείτε σε αρκετά από τα λήμματα όπου ο αναγνώστης μπορεί να

ακούσει φράσεις και μικρούς διαλόγους σε "άπταιστα Λευκαδίτικα" προς το παρόν με τις εκπληκτικές φωνές της κας Χαράς Βλάχου και του κου Ανδρέα Φέτση, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά . Η διαδικασία της ηχογράφησης αποτέλεσε για μας μια ιδιαίτερα ευχάριστη διαδικασία και σύντομα θα εμπλουτίσουμε αυτό το κομμάτι με ακόμα περισσότερες ηχογραφήσεις.

Η σελίδα μας είναι φιλική προς άτομα με προβλήματα όρασης δίνοντας τους τη δυνατότητα ηχητικής ανάγνωσης του περιεχομένου της, αλλά και της εναλλαγής υψηλής αντίθεσης της οθόνης και του μεγέθους της γραμματοσειράς της, ενώ παράλληλα διαθέτει και μια σειρά άλλων διευκολύνσεων για άτομα με άλλες δυσκολίες.

Στο ψηφιακό λεξικό υπάρχει και προστίθεται επίσης επιπλέον υλικό που αφορά σε άρθρα σχετικά με την προσπάθεια μας, αλλά και υλικό τρίτων, όπως προς το παρόν, ένα θεατρικό του Πολιτιστικού, Επιμορφωτικού και Αθλητικού συλλόγου Κατούνας Λευκάδας γραμμένο αποκλειστικά στη ντοπιολαλιά μας, ενώ θα προστεθούν επίσης κείμενα τρίτων γραμμένα επίσης σε λευκαδίτικα της καθημερινότητάς μας.

Η επίσημη παρουσίαση του lexikolefkadas.gr, έγινε στις 28 Ιουλίου 2017, στον κήπο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λευκάδας, με την πολύτιμη βοήθεια της κας Μαρίας Ρούσου και του προσωπικού της βιβλιοθήκης, στην οποία κεντρική ομιλήτρια ήταν η κα **Μαρία Τασσοπούλου**, φιλόλογος. που μας κατατόπισε σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Λευκαδίτικου ιδιώματος.

Το λεξικό μας παρουσιάστηκε επίσης στην Ημερίδα «Επτανησιακές γλωσσικές “ετερότητες” στη Λευκάδα και τα Κύθηρα», στο κτήριο του Πολιτιστικού Κέντρου «Κωστής Παλαμάς» του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στις 22 Οκτωβρίου 2018. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από την Ιόνιο Βιβλιοθήκη της Ένωσης Επτανησίων Ελλάδας, τον Όμιλο για την UNESCO Τεχνών, Λόγου και Επιστημών Ελλάδας και τον Πολιτιστικό Σύλλογο Εγκλουβής.

Την προσπάθεια μας προτείναμε πρόσφατα στους συντονιστές εκπαιδευτικού έργου της Β/θμιας Εκπαίδευσης της περιφέρειας Ιονίων

Νήσων, για τη Λευκάδα, ως εκπαιδευτικό εργαλείο με την ελπίδα να ενταχθεί στα προγράμματα που κατά καιρούς δουλεύονται στα σχολεία και να έρθουν έτσι σε επαφή τα παιδιά μας με την ντοπιολαλιά μας.

Κλείνοντας είμαστε ιδιαίτερα ευχαριστημένοι για το αποτέλεσμα της προσπάθειας μας καθώς καθημερινά επισκέπτονται το διαδικτυακό λεξικό της Λευκάδας περισσότεροι από 500 χρήστες οι οποίοι κοινοποιούν και σχολιάζουν το περιεχόμενο του, πολλές φορές με ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση.

Αυτή η προσπάθεια αγκαλιάστηκε από ελάχιστους μεν, σπουδαίους δε ανθρώπους που στάθηκαν δίπλα αρωγοί κα πολύτιμοι σύμβουλοί μας. Από την άλλη αγνοήθηκε, επιδεικτικά από κάποιους άλλους ανθρώπους των γραμμάτων, οι οποίοι γνωρίζουμε ότι το παρακολουθούν, αλλά έως τώρα δεν έχουν μπει στον κόπο να ασχοληθούν (θετικά ή αρνητικά) με την προσπάθεια μας.

Αυτή το έργο ζωής, εμείς το αγαπήσαμε και συνεχίζουμε να το αγαπάμε πολύ.

Μας ενδιαφέρει να μπορεί ο καθένας από εσάς, ανεξάρτητα από γραμματικές γνώσεις, ηλικία, φύλο ή εμπειρίες, να έχει πρόσβαση σε αυτό και να θυμάται ή να μπορεί να ακούσει τους ήχους της ντοπιολαλιάς, έτσι ακριβώς όπως τη μιλούσαν οι παλιοί, πέρα από αυστηρά πλαίσια γραμματικής, ετυμολογίας και συντακτικού. Ωστόσο σεβόμαστε απόλυτα τα επιστημονικά αυτά κομμάτια της γλώσσας και τα εντάσσουμε επίσης στην προσπάθειά μας, όπως ήδη αναφέραμε.

Το lexikolefkadas.gr δεν είναι του Νίκου ή της Χρυσούλας, ανήκει στους Λευκαδίτες.

Σας ευχαριστώ.